СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 126. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 1-го червня 1936. VOL. XLIV. No. 126. Jersey City, N. J., Monday, June 1, 1936. THREE CENTS

ВІДЇЗД ҐЕНЕРАЛА МИКОЛИ КАПУСТЯНСЬКОГО

НЮ ЙОРК. — В четвер уночі на кораблі „Беренґарія" відїхав з нюйорського порту до Европи ґенерал Микола Капустянський. Шановний Гість обїздив упродовж девятьох місяців з боку Проводу Українських Націоналістів Америку і Канаду, скріплюючи морально українські націоналістичні організації, зокрема ОДВУ в Злучених Державах і УНО в Канаді. Він дав біля 80 відчитів. В середу прощали ґенерала Капустянського ідейні співробітники і представники організованого громадянства товариською вечерою, на якій порушено справу більшої активности в допомозі з Америки визвольним змаганням Рідного Краю.

В четвер велике число українських громадян явилося на кораблі, щоб іще раз попрощати ґенерала Капустянського та пожелати йому дальших успіхів у його народній праці.

ҐРІН СТВЕРДЖУЄ ВЕЛИКУ ПОПРАВУ В БІЗНЕСІ.

ВАШИНҐТОН.—Президент А. Ф. Праці заявив, що в квітні 726,000 робітників повернулись назад до праці. Найбільший відсоток з цього числа забрало фармерство, далі купецтво (у звязку з Великодними Святами), а накінець будова домів. Копальні не тільки не зголосили поправи, але відправили 28,000 робітників. У часі 12 місяців повернулись до праці біля 1,500,000 людей. Поправу цю Ґрін приписував безсумнівній поправі в бізнесі. Та він додав, що не треба бути занадто оптимістичним, бо коли до праці повернулось біля півтора міліона людей, то впродовж того самого року наросло 600,000 нових людей, втинаючи загальну поправу в безробітті лиш на 900,000 людей. Проте в цілих Злучених Державах іще нині є біля 41,000,000 людей, що мають працю і добре заробляють.

БОРА ПЕРЕСТЕРІГАЄ РЕПУБЛИКАНЦІВ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Бора, який враз з Ландоном і Наксом старається з боку Републиканської Партії кандидувати на президента у наступних виборах, сказав на одному вічу, що Републиканська Партія мусить отрястися з впливів великого, монополістичного бізнесу і мусить стати виразником суспільного й економічного поступу, коли хоче побідити у наступних виборах. Коли в партії знову здобудуть перевагу крайно консервативні елементи, то не виключене, що треба буде творити якусь третю партію.

ЗЛОВИЛИ ТРЬОХ БАНДИТІВ.

НЮ ЙОРК. — У звязку зі скритим убивством Едгара Екерта, директора Роджерс Піт Ко., поліція арештувала трьох молодих бандитів: Оміляневіча, Веспі і Ґольдберґера. Їх підозрівають, що належать до небезпечної шайки бандитів, що грабують по собеях людей, котрі пізно вертаються додому. Екерта задушили два тижні тому, в ночі, в умивальні собею на 8-мій евені.

ФЕДЕРАЛЬНІ ВЛАСТИ ЗАЦІКАВИЛИСЯ „ЧОРНИМ ЛЕҐІОНОМ".

ВАШИНҐТОН. — Федеральні власти слідять за розвоєм подій у слідстві над „Чорним Леґіоном", одначе досі, з огляду на брак формальних причин, не вважали потрібним втручуватися до цього, вважаючи це місцевою справою дотичного стейту. Та прокуратор округи Вейн, Мек Крі, збирає дані, якими хоче доказати, що „Чорний Леґіон" поламав також федеральні права та що федеральні власти повинні перебрати дальше слідство.

УКРАЇНЦІ ЗНОВУ ВИСТУПАЮТЬ В НАРОДНЬОМУ ФЕСТИВАЛІ.

НЮ ЙОРК. — У нюйорському Централ ьному Парку відбудеться в неділю, 7 червня, в год. 2:30, Народний Фестиваль, у якому беруть участь фінці, німці, поляки, італійці, шведи й українці. Всіх учасників, що виступатимуть у національних строях, буде 300 осіб. Українська група відтанцює „коломийку" і „запорозький ґерць".

ПО ВЕЛИКИХ ЛАВРАХ — ДО ВЯЗНИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Гордощі польського летництва, брати Адамовичі, що в 1934 році перелетіли Атлянтійський океан, мусять тепер за бутлеґерство йти на 14 місяців до вязниці. В той час, як у Польщі одушевлена публика клала їм лаври під ноги, американські аґенти зробили ревізію в фабриці „содової води" братів Адамовичів у Брукліні і знайшли там малу ґоральню та 1,800 ґальонів спірту. Коли брати Адамовичі повернулись до Америки, їх арештували та засудили на 14 місяців, яку то кару вони таки мусять тепер відсидіти.

КНЯЖНА ВИЙШЛА ЗАМУЖ ЗА КЕЛЬНЕРА.

Княжна Мадіґа, найстарша донька бувшого короля Фейзаля з Іраку, одружилася з молодим греком, що був кельнером на острові Родос у тім готелі, де вона проживала. Перед шлюбом дала себе охрестити в грецькій православній церкві. Ті, що опікувалися княжною, намагалися через поліцію не допустити до цього подружжя, але поліція не хотіла інтервеніювати.

ПІДМОГА БЕЗРОБІТНИМ У НЮЙОРСЬКОМУ СТЕЙТІ.

За урядовими обчисленнями, Пі Доблю Ей упродовж квітня давало харчі для 1,425,000 безробітних, громадян нюйорського стейту. Крім того для 341,000 дало ріжні убрання.

ВЯЗЕНЬ ПОЕТОМ.

Вязень Адріян Ґуфман у Валя Валя, Вашинґтон, якого засудили за грабіж на 10 до 20 літ тюрми, написав збірку поезій, яку потім сам зложив і надрукував. Збірка була така гарна, що він дістав відразу 600 замовлень на книжку.

КРІВАВА БІЙКА ЗА ВОДУ.

В Стрижеві коло Золочева спалахнула пожежа, що знищила зовсім 31 домів. Підчас гашення вогню дійшло до драматичних сцен. Пожежна сторожа з Боґітина не могла як слід розвинути ратункової акції, бо селяни на власну руку черпали воду, щоби вгасити вогонь. Дійшло до бійки за доступ до криниць. Наслідок бійки — багато ранених, а один з пожежників, Тренчак, помер від ран.

НЕЛЮДСЬКА МАТИ.

Львівське ратівниче поготівля завізвали до міської бетоньярні, де 12-літній Осип Концура лежав з надрубаною рукою. На місці виявилося, що хлопця ранила сокирою рідна мати, яка хотіла позбутися нещасної дитини. Раненого хлопця відвезли до шпиталю, нелюдську матір до тюрми.

ВЛОЖИВ ДО КАСИ 2 ЗЛОТІ, ХОТІВ ВИТЯГНУТИ 29,000.

Цими днями львівський слідчий виділ арештував під замітом фальшування книжечки ПКО приватного урядовця Йосифа Лянґа. Перед кількома днями цей урядовець зложив на цю книжечку 2 зл., опісля цю квоту сфальшував на 29,000 і з такою сфабрикованою книжечкою пішов до головної львівської почти, щоб витягнути цілу суму. Коли урядниця завважила, що книжечка сфальшована, Лянґ втік, але по кількох годинах опинився в арешті.

ВИСТАВА РІПИНА В МОСКВІ.

В Трєдякївській ґалереї в Москві відбудеться незабаром відкриття вистави картин Ріпина. У вісьмох салях ґалереї розміщено 370 ріпинських картин і 500 рисунків. Між ними багато картин і рисунків досі мало знаних або зовсім незнаних. Картини й рисунки Ріпина на ту виставу спровадили з ріжних міст СССР.

РОЗВЯЗУЮТЬ ЛИТОВСЬКІ ЧИТАЛЬНІ-БІБЛІОТЕКИ В ПОЛЬЩІ.

Виленські адміністративні власті розвязали цими днями дві литовські читальні-бібліотеки Т-ва „Ритас" в оранській громаді. Причиною розвязання було те, що в цих читальнях знайдено заборонені друки і часописи, друковані в Ковні.

ШКІЛЬНИЦТВО ДЛЯ КОЛЬОНІСТІВ НА ВОЛИНІ.

У Рівному, як подає „І. К. Ц." з 3. травня ц. р., відбувся зїзд делеґатів військових кольоністів з усієї Волині у будинку Шкільної Кураторії при участи воєводи Юзефського, куратора Новіцького, під головуванням посла Сухожевського. Реферат про освітоошкільні потреби кольоністів виголосив посол Смочкевич. З реферату довідуємося, що волинська Шкільна Кураторія до 58 шкіл, що досі існували для дітей кольоністів, додала нові 62 етати, себто „в сто відсотках задоволила бажання кольоністів". Повстане ще нових 7 шкіл у кольоніях, у 22 випадках школи будуть підвищені до двоклясових, у 24 випадках до триклясових і в 7 випадках до пятиклясових. Через те діти кольоністів майже у 100 відсотках знайдуться в чисто польських школах".

Так ото з радощами пише відомий зі свого україножерства краківський орган. Не знати тільки, чи автор допису і редактори та взагалі хтонебудь у Польщі подумав бодай хоч на хвилину, з якими почуттями прочитає цю вістку кожний українець. Чейже то на тій самій Волині було донедавна лише 5 шкіл з українською мовою навчання — було, бо невідомо, чи тепер і вони ще існують. А всі інші школи переважно були і є чисто польські і тільки в меншій частині формально утраквістичні, а в дійсності теж польські.

Отже кольоніст, що недавно прийшов на Волинь звідкись із корінної Польщі, вчить дітей своїх рідною мовою, а автохтонне українське населення, що віками на тій землі живе, вчить дітей... теж по польськи.

Ще болючіше стане, як прочитати, що неграмотних на Волині є у живучі до 80 відсотків, серед мужчин — до 60 відсотків та що в найліпшому разі тільки половина українських дітей може вчитися взагалі у школі, навіть не своїй.

КОЛИ ДІТИ БАВЛЯТЬСЯ ВОГНЕМ.

У селі Гонна, в волковиським повіті, діти бавилися вогнем. Наслідок був такий, що згоріло 30 мешкальних домів, 95 стоділ, 45 хлівів і 3 шпихлірі разом з живим і мертвим інвентарем. У половині згоріла одна дитина. Шкоду обчисляють на 150 тисяч злотих. — У селі Хмелик, у білґорайськім повіті, вогонь знищив 76 мешкальних і господарських будинків та багацько живого і мертвого інвентаря. Шкоду обчисляють на 100 тисяч зл. Причина пожежі невідома.

СТАРИЙ І НОВИЙ ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ В БОЛЬШЕВІЇ.

На день 6. січня 1937 р. назначено перепис населення в СССР, при якому з переписних листків має пропасти багато таких рубрик, що обовязували ще в 1926 р. Так приміром не буде в листках рубрики „безробітний", бо... „безробіття немислиме в радянській країні". Не буде теж рубрик „господарів з наємними робітниками", бо коли в 1926 р. таких господарів було ще 845,000, то тепер „ця велитенська армія кулаків пропала з лиця землі". Зате в нових листках будуть такі рубрики, як „службовики культу й інші непрацюючі елементи".

ПІДЗЕМНИЙ ҐАЗ У КОСІВЩИНІ.

При шуканні нафтових джерел у Косівщині натрапили в державному лісі „Діброва" на земний ґаз. Ґази добуваються з виверченого отвору з великим гуком на 20 метрів високо, викидаючи зпід землі пісок і землю. Місце верчення забезпечено, щоб недопустити до пожежі.

ТРАҐІЧНА ЗЛОДІЙСЬКА ТРАНСАКЦІЯ.

До експозитури банку в Кронберґу увійшов, як повідомляє німецька преса, чоловік у чорній масці на лиці і під загрозою револьвера приневолив дві урядниці сидіти тихо. Опісля арабував з каси кількасот тисяч марок і втік на ровері. За кілька годин він явився знову в банку без маски і хотів вложити до каси гроші на щадничу книжечку. Одначе його пізнали і поліція, що була в банку, арештувала його. Перевезений до вязниці, він повісився.

ЗАЦІКАВЛЕННЯ ЗАКАРПАТТЯМ ЗРОСТАЄ.

На Закарпаття щораз частіше приїжджають у студійних цілях ріжні чужинці, вчені й особливо журналісти. Недавно приїхав до Ужгороду майор англійської армії, Артур Ніз, що є редактором лондонського щоденника „Морнінг Пост". Він хоче звернути спеціяльну увагу між іншим на закарпатські санітарні відносини.

ЛЬОКОМОТИВА З ВІДТЯТОЮ ГОЛОВОЮ ДІВЧИНИ.

Несамовите враження викликала між публикою на залізничім двірці в Кендаєнжині (Опільській Шлеськ) льокомотива поспішного поїзду, що між її передніми лямпами лежала відтята голова молодої дівчини і стікала кровю. Слідство виявило, що під Славенцінами тойже поїзд переїхав лісову робітницю, якої голову вискочила на льокомотиву. Провідник поїзду не завважив цього трагічного випадку. На місці випадку знайдено трупа нещасної, що був пошарпаний на куски.

БЕАТИФІКАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ІНДІЯНКИ.

У Ватикані відбудеться беатифікаційний процес американської індіянки, Катерини Текаквіта. Вона буде першою представницею червоної раси, зачисленою до святих.

НЕ ПОВЕЗЛО З ПОЛЬСЬКО-СЕРБСЬКИМ ЗБРАТАННЯМ

БІЛГОРОД (Юґославія). — Широко розреклямований приїзд польського міністра справ заграничних, Бека, до Юґославії не сповнив надії і все осталось по старому. Значить, Польщі не вдалось перехилити Юґославію політично на свій бік і відірвати її від Малої Антанти, а втягнути в протисовєтський бльок. Таке принаймні виходить з урядових комунікатів, у яких приїзд польського міністра вважається тільки дипльоматичною чемністю.

ТЮРМИ В ПОЛЬЩІ ДАЛІ ПЕРЕПОВНЕНІ.

ВАРШАВА (Польща).—Правда, що завдяки амнестії вийшла якась частина вязнів з тюрем, але це вязничної справи не розвязало, бо тюрми далі завалені. Є в них 40% вязнів більше ніж повинно бути. Уряд думає будувати цілу низку нових тюрем, а також застановляється над тим, щоб десь набути якийсь остров, який перемінеиоб на карну кольонії. Треба доконче щось зробити, бо з кожним днем чимраз більше арештовань.

СКАРБИ УКРАЇНСЬКИХ МУЗЕЇВ.

КИЇВ. — В колишньому лаврському маєтку Китаєві під Києвом знайдено скарб, який складається з 2 тисяч найріжнородніших монет, що мають уже по 1,000 років і більше.

ЗБРАТАЛИСЯ ПРОТИ ФАШИЗМУ.

КИЇВ. — Представник чеських педагогів, що прибув на Україну, вихвалював у своїм інтервю поступ, який добачує в СССР. А найбільше був радий з того, що Чехословаччина знайшла в Совєтах вірного друга в боротьбі із спільним ворогом Совєтів і Чехословаччини, з фашизмом, себто головно з націоналістичним рухом в Европі.

ЧИ ЩО ПОМОЖЕ?

ВАРШАВА. — Оборона засуджених присудом апеляції в справі вбивства міністра Перацького зголосила касацію, звернену до найвищої судової інстанції. Та ніхто не надіється, щоб присуд злагоджено.

РИЮТЬ УКРАЇНСЬКІ МОГИЛИ.

ЛЬВІВ. — Преса доносить, що в селі Плуґові ляцькі вандали вирвали з місцевої стрілецької могили хрест та зломили його, а саму могилу розкопали. Селяни привели могилу до порядку і тепер стережуть її.

ЗАБОРОНЯЮТЬ ГОВОРОТИ З СЕЛЯНАМИ ПО УКРАЇНСЬКИ.

ЛЬВІВ. — „Діло" доносить, що українського православного священика на Поліссі потягнуло поліське воєвідство до відповідальности за те, що він розмовляє з селянами по українськи. Воєвідство заборонило тому священикові виконувати душпастирську службу на терені поліського воєвідства.

ЛЕНІН У ХАРКОВІ.

ХАРКІВ. — Харківська міська рада вже розписала конкурс на проєкт памятника Ленінові, який має бути побудований у Харкові.

ОСЬ ЯКИХ МАЄМО ВЧИТЕЛІВ НА УКРАЇНІ!

КИЇВ. — „Вісті" подають, що на Україні під Совєтами є 145,000 учителів. З того 38,700 учителів не мають навіть повної середньої освіти.

ДАЛІ БОРЯТЬСЯ З „КОНТРРЕВОЛЮЦІЄЮ".

ХАРКІВ. — З присуду, виданого на 12 обвинувачених з Гаркавенком на чолі, виходить, що засуджені надуживали совєтських установ для „контреволюційних цілей".

КЛОПОТИ ПОЛЯКІВ З НІМЦЯМИ НА ШЛЕСЬКУ.

КАТОВИЦІ (Польща). — Нема спокою на Горішнім Шлеську, точніще на тій території, яка заселена в більшости німцями, а яку приділено до Польщі. Німці потворили цілу сітку тайних націстичних організацій, які ведуть підпольну боротьбу з польською владою та підготовляють німецьке населення до бунту проти Польщі. Вони теж заповідають німецьке повстання на Горішнім Шлеську та прилучення його до Німеччини. В останніх днях польська влада арештувала біля півтори сотки націстів. А дня 3-го червня розпічнеться велика судова розправа проти сотки німців обвинувачених у приналежності до тайної німецької організації, що має на ціли відірвати Шлеськ від Польщі. Крім того ведуться доходження проти вище згаданих арештованих, яких теж обвинувачують за державну зраду.

Польська преса пише, що мається тут до діла з широко закроєною революційною німецькою, протипольською акцією.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Enter d as nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
A cepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ПОХИЛІЙ ПЛОЩІ

До чого докотиться ще „польсько-українське зближення"? Отсе питання, на яке повинні знайти тепер відповідь ті наші наївні чи які там інші політики, що рішилися направляти тяжкі відносини на українських землях під Польщею — при допомозі накладувань із Варшавою.

Який же є наслідок цих угодових ухилів? Та той, що його і сліпий міг був передбачити. Українську справу, коли говорити про українські землі під Польщею, знято з міжнародного форуму і вона ніби стала внутрішньою справою Польщі. В практиці виглядало це так, що в перший угодовій стадії цю українську справу ще час від часу підносилося при публичних заявах польського премієра Косцялковського, що вже тепер, як відомо, не є при проводі. Коли говорено про польські державні справи, то принаймні тоді ще підкреслювано, що існує в Польщі окрема важна „проблема", якою вважалось українську справу.

Значить, був по „угоді" ще короткий час, у якім сам польський уряд розреклямовував українську справу у виді „угоди" польського уряду з українцями.

Фактично це означало дипльоматичне „спацифікування" української справи в Польщі. Але всежтаки був ще це час у якім принаймні про око, коли говорилося про польську внутрішню політику, підносилося зокрема ще й українські потреби і тим хоч зазначувано, що в Польщі існує ще якийсь вправді „льояльний" польський горожанин українського роду, але з якимись українськими вимогами, над якими треба державі застановлятися.

Та погляньмо, як справа виглядає тепер. Поминаємо, що поза заявами польських міністрів українці на ділі не одержали з цеї „угоди" нічого реального. Бож смішно говорити про якісь реальні користи, коли там десь комусь вдалось одну чи дві особи впхати до якогось уряду, чи вижебрати можливо якийсь цент на допомогу якійсь інституції. Та ця справа ще погіршилась. Як є свідками, як тепер польські державні керманичі вже навіть не вважають у своїх заявах потрібним взагалі підносити якусь українську проблему в Польщі. Говорячи про ріжні будучі пляни, як це ясно виходить з найновіших заяв та промов теперішнього диктатора Польщі, ґенерала Ридза-Сміглого, їм навіть на думку не впадає, що при виконанню тих плянів, вони могли натккнутися на якусь українську справу. Значить, що наступник творця польсько-української „угоди", себто Косцялковського, вже навіть не вважає потрібним вважати українську справу навіть у внутрішній політиці Польщі чимсь, що може—заважувати.

Отсе є наслідки короткозорої, політично цілком нерозумної політики УНДО.

ДОРОГИМ ЗЕМЛЯКАМ ПІД ЗЕЛЕНІ СВЯТА

(Надіслане до „Свободи").

Чи тямите Зелені Свята у старому краю?

Село розбалене, розсміяне, ціле в зелені...

Чи тямите квітучі городці перед вікнами?

Чи тямите, як переходить одна весільна дружина за одною, а за нею біжить гурток дітей, зацікавлених чарівною появою „молодих"?

Чи тямите сільську музику, що вигравала раз весело, а раз так сумно, як сумною була доля невістки у свекрухи?

І той хрест, що простягає до всіх свої рамена?

Хоч би Ви те все призабули на далекій чужині, то про вас ніхто забути не може. Минули літа, передвоєнне село змінилось, але серця й душі залишилися ті самі... Вони повні любови до Вас, повні туги за Вами!

— — — — — — — —

На приспі сидить старенька бабуся і розказує внукам про свойого сина, а їхнього вуйка, що живе з ріднею десь далеко - далеко за морем. Тож то був робітник! Робота в його руках горіла, а гарний був, гарний... Дівчата дуріли за ним.

Так розказувала вона.

— То були інші часи, то було за „найяснішого пана". Прийшла бранка. Пішов на перший вогонь. Бо деж би такого дубчака полишили в хаті? Прийшла осінь, став марніти. Ходив вечорами по селу. Ми нераз передрімалися надобре, а тут будять нас зі сну рекрутські пісні:

Ой, дівчино, дівчинонько,
Ти будеш тужити,
Як я сяду тай поїду
Цісарю служити.

І пішов. Лишив нас, лишив дівчину. Розщибалася за ним бідна, як пташка в клітці. Я потішала її, як могла. Але батьки не мали для неї серця. Силоміць віддали за першого багача. А вона ниділа, як квітка без води, і до року їм померла. Так... так... через ненаситність батьків пішла гризти землю!

Вислужив повні три роки, тай не міг її забути. А потім ходив на її гріб, посадив у головах черешню і довго-довго думав свою думку. Вкінці признався, що їде до якоїсь там Америки. Ми не могли його втримати. Поїхав у світ, щоб забути горе. Востаннє пішов на її гріб тай припав до нього головою... А мені наказав плекати квіточки на гробі. Плекаю їх... Кожного року посилає гроші на Службу Божу й парастас за її душу. Тоді прилітають пташки, сідають на галузках черешні, а одна з них так якось жалібно співає, що людям тиснуться сльози до очей. Може то її душа прибирає вигляд пташки... А деякі жінки то таки були певні, що то її душа прилітає тай дякує, що за неї не забули.

А найкращий будинок у селі? Чия то діло. Він вибудував своїм коштом читальню „Просвіти", щоби піднести село з тьми. Без його помочі діти й не бачили школи, бо з господарки не можна нині стягнутись на науку.

А діти задумалися... Певно благословили своїми невинними устами доброго вуйка за океаном.

— — — — — — — —

А там при столі засіла рідня й згадує сина, що після висвячення поїхав за океан ратувати братів, щоб не втопились у чужому морю. І старенька мати витягає зі скрині святлину сина. Це її гордощі. Сидить серед своїх громадян. Літа праці, боротьби й тут оставили сліди на його лиці. Постарівся... Але пишуть про нього часописи — про його працю, про його посвяту для братів... І зложила на світлині поцілунок такий щирий, ніжний, на який може здобутися тільки мати.

— — — — — — — —

У школі сидить ученицясирота. Вчителька проголосила, що в горах можна за малу оплату перебути вакації. Багато її товаришок зголосились, а вона ні. У неї нема батька, щоб заробив на прожиток, молодша рідня примирає з голоду. А вона так бажає побачити гори, відітхнути гірським повітрям. Та це для неї тільки мрія.

Аж несподівано приходить поміч від заморських земляків, від Українського Народного Союзу в Америці.

Гей, чи були Ви в силі увити собі, як ухвалювали запомогу для сиріт нашої гімназії, скільки дитячих сердець забилося для Вас вдячністю? Вони завдяки Вам не відчують свойого сирітства бодай на часок. А Вам певно Господь винагородить за Ваші добрі вчинки, за Вашу любов до рідного, безталанного краю.

І я у своїй затишній манастирській кімнатці згадую Вас щирим словом, а побут між Вами зачисляю до найкращих хвилин у свойому житті.

Тому з нагоди Зелених Свят не можу Вам нічого кращого побажати, як побачити рідний край серед найкращих обставин.

с. Северина Ч. С. В. В.
(Львів).

ФРАНЦУСЬКИЙ КОМУНІСТ У СССР

I.

Багато чужинців їздило і їздить у країну „пролетарської диктатури" — в СССР, почавши скромними „інтуристами" і кінчаючи міністрами великих держав. Про навіних „інтуристів" (іностранний (чужоземний) турист) у населенні СССР складено таку приповідь: Коли хотять комусь сказати, що в цього чоловіка розум не в порядку, то можуть його назвати дурнем, ідіотом, кретином, але найсуворіший присуд буде — „інтурист". „Інтурист" — то вже дурень невилікувальний.

Очевидно, комуністична влада вміє походитися з „інтуристами", що приїздять до країни Сталіна на кілька днів і бачать тільки те, що їм Ґепеу зволить показати. Вернувшися назад до свого краю, такі інтуристи в більшости не жалують слів для безмірного вихвалювання всього того, що вони бачили в СССР. Побувши два-три тижні під владою советів, інтурист уважає себе за непомильного знавця відносин і життя в СССР. Таких „знавців" і „безсторонних свідків" використовує комуністична пропаґанда в цілім світі, щоб з їх допомогою замилювати очі людям, які не бували в СССР.

Проте в ріжних країнах не бракує й голосів тих, що не піймалися на гачок советської пропаганди для „інтуристів" і вміли основно пізнати живу дійсність під владою диктатора Сталіна. Часто це бувають прості робітники, що їдуть в СССР шукати праці, або безробітні інжинири; також буває, що й засліплені советським „раєм" комуністи з західної Европи й Америки кидають свою країну і переселюються на життя в ту державу, де, мовляв, „будується соціялізм". Поживши в СССР і пізнавши всі „досягнення пятирічки" на власній шкірі, ці люди стараються всяким способом вирватися з советської держави.

У французькому комуністичному органі „Ля Революсіон Пролетаріен" (Пролетарська революція") з 25-го вересня 1935 р. видрукуваний був лист одного французькакомуніста, що був повірив у чудо „пятилітки" і поїхав працювати в СССР. Журнал „Пролетарська революція" видають французькі комуністи, противники Сталінової політики. Тому вони вмістили лист комуніста, що вернувся з СССР, з гострою критикою тих порядків і людей, які панують у советській державі. „Пролетарська революція" подає такі відомости про свого дописувача:

„Нас відвідав товариш, французький інжинір, якого ми знаємо давно, як гарячого прихильника комуністів, готового обороняти справу советської диктатури... Він прожив у СССР довший час, де працював у великім інституті технічних дослідів і був у тісним контакті з техніками та вченими, привязаними до тяжкої індустрії, і тому подвійно упривілейованими. Ми його попросили подати для наших читачів найголовніше з тих інформацій, які він нам зробив. Тут містимо його свідчення, не змінивши ані одного слова. Навіть колиб наші читачі були здивовані деякими уступами цього листа, всеж вони скористаються його поглядом, що, як ми знаємо, не може бути під сумнівом щодо щирости".

На тлі дуже поширеного в теперішній Франції советофільства свідчення французького інжиніра, члена комуністичної партії, Жака Берже, мають характер „людського документу". Комуніст Берже не міг звикнути до советського режиму і покинув „обітовану землю" — СССР. Його досвід і переживання в СССР основно відріжняється від беззастережних поклонників Сталіна і його диктатури — — „інтуристів".

(Кінець буде).

ПЛЕКАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТРАДИЦІЇ.

Тепер, свіжо по тому, як Музей Визвольної Боротьби України так урочисто відсвяткував ювилей свого першого десятиліття, цікаво було б зреасумувати, що зроблено нами досі для вивчення нашого недавнього революційного зриву. Це підсумування дасть нам картину досить дивну: дуже велика література, особливо мемуарна, але при цьому обмаль праць, що освітлювали би добу нашої останньої державности на підставі автентичних актів та документів. Мемуарна література може бути твором першорядної художньої вартости, але історичне значіння її завжди буде лише побічним. Тим часом всебічне вивчення нашого недавнього минулого, всіх наших славних і слабих сторін, успіхів, хиб і промахів, являється конечною передумовою успіху наших дальших змагань. А для визбирування й переховування таких матеріялів від повсякденного знищування і ворожими руками і через власне недбальство найвідповіднішою установою являється заснування на невтральній території Музей, котрий би був до слушного часу надійним сховищем для активного матеріялу нашої визвольної боротьби, а рівночасно давав би можливість його наукового опрацювання. Такою установою являється в цей час Музей Визвольної Боротьби України в Празі. За тих десять літ не лише архівний і активний матеріял Музею приростав незвичайним темпом, але Музей зібрав також великі колекції мистецьких цінностей, культурно історичних реліквій та бібліотеки. Для того, щоб матеріял Музею можна було науково використовувати, необхідно мати окрему, для музейних потреб пристосовану, камяницю. Успіх збіркової акції на Український Дім показав, що громадянство зрозуміло вагу її, але всежтаки зібрана за цей час сума ще не вистарчає, бо ще далеко не кожен край, де живуть українці, належно вніс свою лепту на цю загальнонаціональну справу. Ділом чести кожного українця є плекання своєї національної традиції. Про найважніші події нашої історії збереглися до нині здебільшого лише уривки джерела, які представлять нам наше минуле у кривому дзеркалі з виразно ворожим наставленням до нас. Але цим разом мусимо ми таки зберегти наші власні свідоцтва, матеріяли та документи, бо тільки в цей спосіб можна буде заявити цілому світові, що наша боротьба це не розбишацький бунт і не чужинецька інтриґа, як її стараються представити наші вороги, а змагання великої нації за здобуття собі належного їй місця під сонцем.

Пожертви на Український Дім слати до Обєднання чи на адресу директора Музею проф. Д. Антоновича:

Prof. D. Antonovic,
Praha — Nusle, 245,
Czechoslovakia.

ЛИХА ЖІНКА

М. З.

Якийсь молодий чоловік, затурканий своєю професійною роботою, поручив своїй жінці слідкувати за табелею виграних позичок. Заєдно був переконаний, що доля всміхнеться йому. Тому, що в вільних від праці хвилинах любив випити й покурити з товаришами, готівка була йому дуже потрібна. Невимовно здивувася, коли одного дня касієр у його бюрі сказав:

— Поздоровляю тебе, Федю — ти виграв!...

— Що таке? Нічого не знаю.

— Не знаєш? Ти виграв тисячу рублів. Ми з товаришами — говорив далі касієр — видаючи тобі облігацію, записали число от так для розривки. Коли відбувається льосування, переглядаємо табелі й оце бачу, що доля ласкава до тебе. Ти виграв тисячу рублів, ще місяць тому. Чи це можливе, щоб ти не знав? Не вдавай грека.

Федь мов божевільний пігнав до дому.

— Де виграна? — питає здавленим голосом жінку.

Жінка збентежена говорить:

— Нічого про це не знаю. Касієр рішуче бреше.

Далі завелась дискусія, а голова дому закінчив увагою:

— Мушу — сказав — обвинити тебе перед партійним судом за затаєння виграної. Хоч мені дуже прикро такі немилі справи витягати на денне світло, але зроблю це безоглядно, щоб виказати, яка з тебе лиха жінка. Мені йде тут про приклад для інших.

По якомусь часі відбувся партійний суд. Домашні сусіди явилися на розправу чисельно, бо воно заповідалося дуже цікаво.

Предсідник суду, Єгоров, спитав обвинувачену:

— Ну, якже це було?

Тому, що вона не бачила іншого виходу, по хвилині надуми відповіла:

— Так, я виграла. Признаюся.

В цьому менті кричить Федь:

— А тепер бачите, що це за персона. Виграну, затаїла. Певно за неї щось собі купила.

Предсідник: — А де гроші?

Молода жінка, незвична виступати перед широкою авдиторією, зніяковіла й каже:

— Гроші, я гроші віддала...

— А кому це? — втручується Федь. Це дуже цікаве.

Кому ви віддали гроші? — питає Єгоров. — Це справді щось небувале.

— Я дала Володі.

— Єй Богу — кричить Федь — це мене знищить. Я вже давно їх підозрівав. Дуже тішуся, що віддав цю справу до суду. Раз нарешті все виявиться.

— Суд — заявив предсідник Єгоров — не встряває в інтимні справи. Гроші, які належали чоловікові, ви віддали кому іншому?

Тоді жінка, відкинувши всякий сором, почала говорити:

— Про що йде? Так, я віддала гроші другому. Хто мій чоловік? Пяниця, балагула, що проводить вечорі з товаришами. Це взагалі нікчемна фіґура. Галапас на нашому сучасному житті. Нічого не буду скривати. Володя — це мій коханець. Йому я віддала виграну. Мій чоловік і так був би її пропив.

— Прошу їй віддібрати голос! — кричить подратований Федь. — Мені робиться погано.

— Не можу їй перебивати, — каже судця. Вона щойно почала говорити. Спокійно, товаришу, ви справді дивний.

— Володя — говорить далі обвинувачена, — советський винахідник. Два рази вже щось винайшов. Тепер працює над музичною скринкою, а його винахід, — як він твердить, — зажене в кут усіх композиторів і збентежить усі европейські держави. Як я, советська громадянка, могла віддати гроші пяниці? Ні, краще було віддати їх ґеніяльній людині.

Пошкодований чоловік не може заспокоїтися.

— Дати тисячу рублів якомусь смаркачеві. Яка шкода, що партійний суд не може її засудити на 10 років.

— На 10 років — пояснює суддя — не можемо її засудити. Хочу тільки одно знати: скажіть мені, громадянко, ви любите Володю й тому віддали йому гроші. Про чоловіка говорите з погордою; тоді дозвольте, що вас запитаю: чому живете з чоловіком? Чому не живете з талановитим винахідником?

На це обжалована:

— Тому, що Володя нічого не має. Він має перед собою майбутність. Мій чоловік добре заробляє і, як бачите, іноді виграє.

— Це гидке, що ви говорите, — перебиває суддя. — Життя з одним задля грошей, а виграну віддавати другому. Цього я не сподівався. Мушу вас засудити.

По нараді з присяглими предсідник проголосив присуд.

Всі приявні приняли його оплесками:

— Суд присудив прилюдно перепросити чоловіка й віддати йому половину виграної. Друга половина належиться жінці й вона може нею свобідно розпоряджати.

Вислухавши рішення, засуджена говорить:

— Віддати йому гроші? Добре, віддам, але я йому це покажу.

На другий день, коли Федя не було вдома, чарівна жінка продала шафу й канапу. Одержані гроші віддала чоловікові.

— Тому, що мені належиться половини хатньої обстанови, я дещо продала!

Федь, побачивши, що його речі продала жінка майже даром, дуже схвилювався.

Без ніяких дискусій обернувся й пішов до предсідника суду.

— Вона продає мої речі — сказав. — Хочу з нею розвестися. Не можу жити з такою жінкою під одною покрівлею.

— Добре — відповів суддя.

Два дні пізніше, без ніяких скандалів, подруги розвелись. Але жінка не покинула хати й тому витворилося нестерпне положення. Федь нервувався й поважно захворів. Якщо мова про ґенерального винахідника, то він скінчив свою працю й, діставши гроші, почав пити й гуляти. Своєї опікунки відпекався. А вона швидко потішилася. Почала роман з якимсь інжиніром. Інжинір був жонатий. Ідилія не тревала довго. Інжиніра заступив світливець, з яким нарешті одружилася.

Світливець забрав скарб зі собою на провінцію.

Найбільше радів з цього Федь. Він через льотерійно подружню історію захворів на серце. Виїзд його колишньої жінки заспокоїв його. На прощання подарував їй гарний килим, щоб зі своїм придуркуватим світливцем могла заложити нове гніздо.

переклав (е)

Подружні розкоші.

— Ти міг би мене вбити? — питає спочутливо жінка.

— Часом, як я на тебе злий.

— А чому не пробуєш того?

— Бо уявляю собі, що я тебе вже вбив і вже тебе нема і тоді дістаю такий гумор, що перестаю бути злий.

Розмова в польськім суді.

— Як називаєтеся?

— Іван Заяць!

— Довуд маце?

— Та не Водвуд Мацей, а Іван Заяць, син Микити!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Р. С., Ню Йорк, Н. Й. — Розуміємо Ваше обурення, яке висказуєте з приводу способу, в який святковано Свято Петлюри. Та допис „Клясичний патріотизм" такий гострий, що нам неможливо його помістити.

С. Т., Вест Істон, Па. — Ви не подали назви громади, для якої ведеться збірка на Народний Дім. Надішліть.

Гостро.

— Я вам зараз скажу, хто ви!

— Кажіть! А я вас заскаржу до суду.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЗА ТЕ ЗАБУВ.

На переслуханню перед конгресовим комітетом питали д-ра Тавнсенда, автора пляну забезпечення на старі роки, як він думає „фінансувати" свій плян, себто роздобути гроші, потрібні на його переведення в життя.

Д-р Тавнсенд заявив, що на переведення його пляну забезпечення на старі роки треба буде стягати великі податки від населення Америки. Він заявив, що в його пляні є оподаткування кождого фармера та кождого фармерського продажу.

Коли його питалися конгресмени, чи він говорив про цей плян податкування фармерів, коли оповідав про цей плян, д-р Тавнсенд відповів, що він про це нічого не говорив.

Тут він поступав, як справжній політик: обіцював завести рай на землі, але не сказав, що це буде коштувати.

ТІ, ЩО НЕ ПОТРЕБУЮТЬ ПЕНСІЇ.

Питалися конґресмени д-ра Тавнсенда, чи він думає платити кождому чоловікові по осягненні 60-го року життя по 200 долярів на місяць.

Д-р Тавнсенд відповів, що кождому.

Конгресмени питалися: „Чи ви платили би 200 долярів на місяць Дж. П. Морґанові, Джанові Д. Рокефелерові, Андру Мелонові, Генріеві Фордові, Виліємові Рендолфові Герстові, Дю Понтам і всім іншим потребуючим людям?"

„Так, ми платили би всім: ми не робимо ріжниці", відповів д-р Тавнсенд.

Конгресмен видно робив ріжниці. Як відомо, Морґан це найбільший американський банкир. Джан Рокефелер це найбагатший нафтяр, Андру Мелон — банкир і фабрикант. Генрі Форд автомобільний король. Дю Понти амуніційні королі.

ОБОРОНЕЦЬ ПОКРИВДЖЕНИХ МІЖ МІЛІОНЕРАМИ.

Герст це власник ланцюха газет. Крім цього він має по батькові величезні копальні, а понри все величезні простори землі.

У Мексику, наприклад, він мусить, бідний, їхати своєю землею, переїхавши границю своєї землі, 75 миль, заки дістанеться до своєї хати; а якби так йому, бідному, захотілося поїхати далі, то мусів би їхати ще 28 миль, щоб виїхати зі своєї землі.

Тому, бачите, він бідний так побивається за бідний нарід, хотів би бачити в Америці фашистівську диктатуру і тому побивається за війну Америки проти Мексика.

КРАВЦІ ПЕРЕД РЕВОЛЮЦІЄЮ.

На зборах „Інтернаціонального Союзу Фабрикантів Одіння", що недавно відбувалися в Шікаго, виступав один з делегатів і заповів новий революційний переворот у кравецьким промислі.

Треба сказати: „новий революційний переворот", бо один революційний переворот стався тоді, коли почали збирати кравців у великі фабрики під один капіталістичний заряд.

Тепер має настати новий революційний переворот, бо хтось-там придумав спосіб виливати одіння на замовлення. Мають одіння робити з целюльози. Целюльозу в розтопленім стані будуть виливати на форму людини так, що не буде треба брати міри, краяти, пробувати, ні допасовувати.

Говорив бесідник, що настане золота ера кравецтва.

Що саме він розумів під кравецтвом? Чи тих, що досі брали міри, краяли матерію, шили, пробували й викінчували одіння? Чи може тільки кравецьких фабрикантів?

А ТИМЧАСОМ..

Чи здійсниться коли ця революція, чи ні (багато революцій заповідають, але вони не здійсняються), а тимчасом бистрі купці вже хопилися цеї новинки й ужили її для розголошування свого бізнесу.

Один такий бизнес з одіннями намалював чоловіка, на котрого наливають розтоплену целюльозу, а під тим сказано: Це все може бути, але ми в це ще не віримо. Багато лекше повірити, що дістанете гарне одіння в нашім кравецьким заведенню.

Докази.

Молода жінка підскакує з лавки, бо Юрко перелякав її в сні.

— Ви мене поцілували! — кричить люта.

— Не перечу — каже скромно Юрко. — Покуса була засильна. Я не міг нічого іншого зробити, як украсти вам один поцілунок.

— Один? — аж тупає ногами жінка. — Я начислила вісім, поки збудилася!!!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В СПРАВІ НАФТОВИХ ТЕРЕНІВ У ГАЛИЧИНІ.

Це цілком природне явище, коли ми в Америці зацікавилися вістками про те, що на нашій рідній землі відкрито нові нафтові терени, і то на ґрунтах наших братів селян. І природнім є те, що знайшлися між нами такі, що захотіли вложити свій цент, щоб допомогти взяти в українські руки і цей промисл.

Згадую за те, бо неодин з нас уже читав, що то виписували з цього приводу московські агенти, відтягаючи українських робітників від того, щоб не давали натягатись „панками" і не давали центів на якісь-там нафтові терени.

Я віднісся в тій справі до краю і заявив, що готов вложити свій гріш в український нафтовий бізнес. І написав до тих „панків", що то тими справами займаються. І отсе одержав я відповідь від Спілки **„Український Нафтовий Промисл"** у Львові, підписану д-ром Павлом Кривуцьким, директором Земельного Банку, й Евгеном Чучманом, промисловцем у Львові.

Хочу, щоб загал знав, як ті „панки" відносяться до нас у бізнесовій справі і як нас „натягають". Тому даю лист до передруку в „Свободі". Він є з дати: Львів 10. квітня 1936 р. А звучить ось так:

„Ми одержали від Земельного Банку Гіпотечного у Львові до полагодження Ваше письмо з 25. м. м. в справі експльоатації нафти і повідомляємо Вас увічливо, що досі зорганізовано відповідно до обовязуючих тут законів є тільки наша спілка, яка є вже судово зареєстрована. Нашу спілку основали за ініціятивою д-ра Павла Кривуцького, дир. Земельного Банку Гіпотечного, українські центральні установи, себто Зем. Банк Гіп., Центробанк, Центросоюз, Маслосоюз, Дністер та інші з капіталом 100,000 зл., який був у цілости готівкою заплачений. Головою Надзірної Ради спілки вибраний п. Юліян Шепарович, нач. дир. Центросоюзу, а директорами д-р Павло Кривуцький, дир. Зем. Банку Гіп., й Евген Чучман, промисловець у Львові.

„Центральні установи вважали, що коли в нинішніх часах на наших територіях відкрито нові нафтові терени, було би прогріхом для громадських установ, кщоб вони і на тім полі не виявили своєї активности і не спробували взяти цей промисл у свої руки і його згідно з інтересом нації зорганізувати. Тому одначе, що дотепер ще не ствердженo більшої роподайности нововідкритих теренів, порішили центральні установи з огляду на велике ризико не ангажувати в більших розмірах приватних капіталів до часу, доки дальші геольоґічні досліди і т. зв. піонірські верчення не викажуть, що з меншим ризиком можемо вже інвестувати в нашім новім нафтовім промислі також українські приватні капітали. Ось тому наша спілка, зорганізована нашими краєвими централями, здержалася покищо від реклямування цеї справи.

„Якщо надії відносно видатности нових теренів будуть оправдані, приступимо негайно до організації великої нафтової акційної спілки і тоді радо скористаємо з Ваших услуг.

„Наша спілка набула покищо 30 морґів нафтових теренів у Михнівці і робить приготування до верчення, яке плянуєть-ся ще цього року перевести.

„Ми дістаємо більше запитів від нашої американської еміґрації, уважаємо одначе, що покищо треба ще організацію акційної спілки здержати, очевидно не зменшуючи заінтересування громадянства цею справою.

„Вашу адресу собі нотуємо і в слушному часі до Вас звернемося".

Я. Удич,
Ню Йорк, Н. Й.

ЛЕМКІВСЬКИЙ КОНҐРЕС.

Одним з найбільших лих українського народу є його темнота, національна несвідомість. Правда, ця темнота, що її штучно піддержували вороги нашого народу, сьогодня вже не обіймає цілого українського загалу. Ми зробили в тому відношенні великий поступ, який запримічують навіть чужинці. Всетаки є на українських землях ще такі закутини, в яких просвіта стоїть дуже погано, а вороги стараються заслонити навіть той проминчик, що з українських культурних центрів до них пробивається.

Одною з тих закутин є наша зелена Лемківщина. Лемківщина, це одна з найкращих віток українського народу. Вона є немов природньою границею України перед польською навалою на заході. Лемко любить свободу, немов орел. В нього є впертість, завзятість та велика сила волі, чого українцям з інших територій так дуже бракує.

Та, на превеликий жаль, ми бачимо власними очима, як ту велику силу волі використовують ріжні наші вороги, запрягаючи отого лемка до червоного, чи білого воза. І лемко везе оте сміття з доброю надією та переконанням, що тим він розбудовує життя та свідомість Лемківщини. Тим сміттям є старе москвофільство, яке немов струпом вкрило Лемківщину, та розкладає здоровий лемківський організм. Цей струп розігнився наново, коли Польща, загарбавши західньо-українські землі, почала морально і матеріяльно підтримувати цей москвофільський рух.

Та, не зважаючи на перешкоди, лемко починає сьогодня таки прозрівати. Він протирає свої заспані очі та оглядається за цілющою водою, яка вигоїла би цього москвофільського струпа. Ми бачимо, що лемко нині оглядається за книжкою, за газетами, за живим українським словом. Також на еміґрації, головно в Америці, творяться лемківські організації, що мають на цілі ширити просвіту серед збаламучених лемків, та помагати братам лемкам у Старому Краю боротися з ворожими силами.

Що лемки дійсно зрозуміли вагу національного обєднання, можна заключати також з того, що незадовго, як це було подано недавно в „Свободі" головним урядом Оборони Лемківщини, відбудеться в Філядельфії, дня 6-го червня б. р., перший Лемківський Конґрес.

Цей Конґрес має на увазі провірити і передумати всі справи, що звязані з Лемківщиною, начеркнути пляни, як би найкраще охоронити лемків від заливу чужих сил та врятувати їх для рідного українського народу. Нема, сумніву, що цей Конґрес буде надзвичайно цікавий, і що він буде мати переломове, історичне значіння. Тому не повинно бути ні одної лемківської громади чи товариства, які не вислали би свого представника на цей Конґрес.

П. І.

належить до тих рідких старших українців, що зрозуміли переміну в українській справі, яка наступила по війні.

Треба зазначити, що передвоєнні погляди наших людей на українську справу звужували Україну до людей одного повіту, одної місцевости. Та тепер українське питання обіймає всі землі і всі простори світа, де лише мешкають наші люди. Тому то не-раз так тяжко зрозуміти декому зі старших величину української справи, і вони в ній губляться.

Та п. Шагала належить до тих людей, що відчувають величину української справи так, як це відчуває молоде покоління. Тому власне дуже приємно мати старого українського працівника між прихильниками молодого українського руху.

Суму $14 переслано на визвольну боротьбу через Обєднання. До цеї збірки долучується ще $1 від пані М. Довгань з Бріджпорту. Разом вислано $15.

Один з молоді.

НЮАРК, Н. ДЖ.

„Націоналістичний День" в стейті Ню Джерзі.

Дня 24. травня в Січовій Галі в Нюарку відбулися збори делегатів всіх тих українських товариств, що беруть участь в „Націоналістичному Дні", що відбудеться дня 12. липня б. р. в парку А. Федірка (Вилике Грoв) у Лінден, Н. Дж. На збори прибули такі нові делегати: Т. Пізнак від 155 відділу У. Н. Союзу в Перт Амбой; В. Вітошинський і М. Ґенеґа, від 234 відділу У. Н. Союзу в Елізабет; Анна Погранична і Галя Яцків від Сестрицтва Любов, 37 відділ У. Н. Союзу в Елізабет; П. Барна від укр. греко-кат. парохії в Пасейку; П. Ґулька від 42 відділу У. Н. Союзу в Пасейку; С. Винярський, від 64 відділу У. Н. Союзу в Петерсоні.

Делегати нараджувалися над тим, якби якнайкраще заціқавити українську публику. Порішено дати багату і ріжнородну програму, як також поручено всім делеґатам розвести у себе на місці широку агітацію й занятися розпроджаем тикетів. Беручи під увагу це, що большевики по всіх кутках заворушилися і хотять своїми ріжними імпрезами заманити наш широкий загал до себе, збори націоналістичних товариств ухвалили, щоб тому Націоналістичному Дневі надати святочний характер, щоб він був не тільки приємною розривкою, але щоб також скріпив морально учасників і був переглядом наших націоналістичних сил.

Збори розділили працю поміж менаджерів і поручили всім товариствам післати їм для помочі щонайменше по одному чоловікові. Накінець збори завізвали всі остальні українські національні товариства, які дотепер не приступили до цього Дня, щоб прислали якнайскорше своїх представників. Порішено ще раз запросити до участи нюарську українсько - католицьку громаду.

Михайло Припхан,
делеґат.

СПРОСТУВАННЯ.

В статті п. М. Дудри „Лемківська імігрaція і „Старий Край" має бути, що є вже зорганізованих 30 відділів Організації Оборони Лемківщини.

З українського життя в Америці

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Відчит делегата Лемківщини.

В неділю, 17. травня б. р., відбувся тут відчит п. Михайла Дудри, відпоручника „Просвіти" для лемківської еміграції. На відчит явилося коло 300 людей. Коли зважити, що відчит цей не був ніде оголошуваний в пресі, а тільки парохом в церкві, то це поважне число свідчить якнайкраще про відрадне заінтересування нашого громадянства справою Лемківщини.

Відчит відкрив короткими словами о. Іван Шуховський та покликав п. Ваверчака на предсідника. Цей покликав до слова п. Дудру для виголошення відчиту. Бесідник на живих образах та маркантних прикладах змалював у своїм півторагодиннім рефераті життя лемків під польською кормигою та їх боротьбу, яку змушені вести тепер за своє національне існування. Звернув увагу нашого громадянства на критичне положення цеї гарної вітки українського народа та в імені Просвіти, яка веде тепер діло ратування Лемківщини, взвав до несення матеріяльної помочі.

На окремий заклик п. Ваверчака приявні громадяни зложили свої жертви на просвітні цілі Лемківщини. До цеї суми мається долучити збірку, яку давніше ще переведено. Разом на поміч Лемківщині Перт Амбой висилає коло $100. Гроші будуть пересланi до п. Борисевича, касієра Організації Оборони Лемківщини. Завязано також відділ Оборони Лемківщини.

Збори закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна".

Приявний.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Шістьдесятьлітні уродини п. Григорія Шагали.

У вівторок, 5-го травня б. р., з нагоди 60-літніх уродин п. Григорія Шагали приятелі уладили йому несподівану забаву.

В теперішніх часах прожити 60 літ — це довгий шмат часу. З цього часу п. Шагала прожив більшу половину вже в Америці. Буде тридцять літ, як він приїхав до Філядельфії молодим еміґрантом шукати нової долі. Приїхавши, зараз взявся до праці не лише для себе, але і для громадської справи. Він разом зо своїми товаришами, Демчуком, Кречковським і Поляком, основали першу українську читальню на Другій і Поплар вулиці. В ріжних організаціях також брав участь, як і бере її ще й тепер. Він також був між першими основниками відділів Українського Народного Союзу в Філядельфії. Зразу був при товаристві „Любов", а тепер вже від довгих літ належить до братства св. Володимира, 105 відділу У. Н. Союзу. З того відділу їздив як делеґат на конвенцію минулого разу і був кількома наворотами його предсідником. За довголітнє членство в братстві св. Володимира його і п. Павла Кознарського надільно почесним членством.

На старші літа п. Шагала може погордитися своєю гарною родиною і пошаною між громадянами. Є він одним з тих рідких українців, що вірно вистояли при тих організаціях, що замолоду їх позаснoвували.

Значучи жертвенність пана Шагали на народні цілі, гості для вшанування його 60-літних уродин зложили $14 на визвольну боротьбу в рідним краю.

Як уже згадано, п. Шагала

ТУРЕЦЬКІ ГАРЕМИ КОЛИСЬ І СЬОГОДНІ

Чужинець, що приїде до Царгороду (колишньої столиці Туреччини), мусить уважати на одно: на агентів, що будуть старатися показати йому справжній турецький гарем. Це ошуканці, які жирують на непоінформованості та несвідомості чужинців — бо в Туреччині гаремів уже давно-давно нема. Коли ж подорожник таки конче забажає побачити гарем — самособою без одалісок і гурисок — мусить перейти галатським мостом і ввійти до бувшого осідку турецьких падишахів — до Топ-Кепу серaю — у якого теремах бодай зможе собі уявити, як виглядали султанські гареми.

Були то великі будинки, повні східньої виставности. Це було мешкання султанових жінок. Та не треба собі уявляти гареми лише як у романтичних фільмах і авантурничих повістях — із евнухами, з гарапниками, з танцюючими одалісками, що лише лінюхують. Нічого такого не було. Евнухи це були радше сторожі дому, а одаліски радше працюючі невільниці, ніж султанові жінки; життя в гаремах було дуже скучне, а придержувалося строгої етикети, в якій так любувалися турецькі султани. Весь гарем був радше лише для репрезентації, ніж для султанової потреби.

Жінки султанового гарему ділилися на кілька кляс: кадіни, гадіклікі, устя, шахзірда та джерії. Всі без виїмку були поправді невільниці, які султан дістав у дарунку або для нього купили. Понайбільше були вони з черкеського племени. Ніколи не брав собі падишах за жінки дочок знатних людей — та це ділося не з державних причин, лише тому, що тоді ті жінки мусілиб стати невільницями, як приказував гаремовий правильник.

Тих жінок поправді султан навіть не знав. Найближчі йому були кадини — та навіть і ці годі було вважати султановими жінками. Здогадуватися можна з того, що нпр. кадіна не могла навіть сісти в присутности шаха — покластися на подушку. А інші? Це поправді були нещасні сотворіння, що дрижали перед султаном, а були лише на те, щоби додавати блеску султановому дворові.

Аж до абдикації останнього султана Абдула Гаміда, мабуть одинокий гарем у Царгороді був у палаті Топ-кепі серaю — а ще може в якого провінціяльного бея, що придержувався строго старих турецьких звичаїв. А після світової війни гаремів нема! Зрештою, колиб і не було реформ Кемаля Паші — в новіших часах і в Туреччині боротьба за існування загострилася, тому й найправовірнішому турчинові удержувати кілька жінок, що живуть лінивим життям дармоїдок, булоб не під силу. Коли переглянемо турецькі урядові статистики, переконаємося, що в Туреччині живе розмірно більше старих парубків і старих дівчат, ніж у якійнебудь іншій европейській державі на заході.

Родинне турецьке життя починає укладатися зовсім на зразок европейського, хоч коран дозволяє туркам на многоженство. Одначе таких, що затужилиб за більше жінками, бодай тепер у Туреччині нема — бодай прилюдно ні. Нові закони, що їх видала републиканська влада, многоженства, щоправда, не забороняють, одначе обмежують майже до неможливости.

Так нпр. двоженство дозволене під такими умовинами:

1) Перше подружжя мусить бути бездітне, 2) чоловік мусить мати урядово потверджений дозвіл першої жінки, що не має нічого проти того, щоби чоловік узяв собі другу жінку (це безперечно найтяжча умовина), 3) хто хоче мати дві жінки, мусить доказати, що має стільки засобів, щоб обі жінки міг виживити та їх забезпечити, 4) супроти обох жінок мусить управильнити справу спадщини, 5) діти з обох подруж мають таке саме право дідичення.

Це умовини, які мало котрий турок міг би виконати. Тому многоженство в Туреччині майже вигинуло. Що ще із старих звичаїв удержалося, це окремий відділ у домах для жінок. Та це тому, що при способі турецького життя так вигідніше. Якийсь час також ходили жінки із закритим лицем. Носили спеціяльну заслону звану „черчаф" — та й це пішло в забуття й нині турецька жінка від европейської не ріжниться нічим. І так, коли переходите галатським мостом у Царгороді, стрінете жінок, що зовсім добре моглиб парадувати першорядними вулицями столиці якоїнебудь европейської держави. Зодягнені згідно з найновішою модою в шовкові панчохи, волосся підстрижене.

Та не обмежуються жінки лише до того. Вони займають уже й державні становища. На почті побачите турецьку службовичку, у торговлях обслуговують гостей жінки, в школах усяких фахів дуже багато учениць, що із запалом учаться і перевищують у науці своїх товаришів учеників і студентів. Ба, відвідують і танкові забави — а всі новітні танці над Босфором така звичайна річ, як у всіх танкових льокалях інших держав. Та це ще не все — Царгород має чудову пляжу, де купаються жінки й вигріваються разом з чоловіками.

Це вершок усього! Давніше гареми, заслони, строгий нагляд, строгі релігійні приписи, а тепер загальна свобода!

І самособою, що новий спосіб життя дав Туреччині також нові жінки: поетки, журналістки, бесідниці, жінки-урядниці, жінки, що цікавляться господарським і культурним життям.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.

Учитель каже учневі поділити слово „відповідальність" на склади. Той ділить: від-по-ві-даль-ність.

— „А чи ти знаєш, що значить те таке довге слово?"

Учень думає і вкінці каже:

„Як при штанах маю два ґузики, а один урветься, то ціла відповідальність лежить на другім".

—o—

Злобний.

На концерті сидить якась закохана пара і підчас продукції розмовляє завзято з собою. Голубята нічого не роблять собі з того, що довкола всі понервовані й люті з їх поведінки. Врешті він щепче до неї:

— А пробувала ти, кохана, слухати коли музику з замкненими очима?

На це обертається сусід:

— А ви, коханий пане, пробували вже коли слухати концерту з замкненою губою?

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

На будову Народнього Дому.

Висилаю до Обєднання $52 на будову Народнього Дому в селі Оровім, повіт Зборів. Я жертвувала від себе $50, а Софія Березицька $2. Посилаю цей тяжко запрацьований гріш на ту ціль, бо вірю, що наше молоде покоління, набравши свідомости та знання, потрапить краще працювати для освободження свого народу. А при тій нагоді прошу свідомих односельчан зложити також свій даток на будову цеї народньої твердині.

Малинка Чинало.

—o—

ВІЛІМАНТІК, КОНН.

Для матерей.

В день Свята Матери зібрано в нашій громаді $13.85. Ці гроші вислано до Обєднання, призначуючи їх для тих матерей, яких діти поклали свої голови й молоде життя за волю українського народу, та для тих, що їх діти карають ся по ворожих тюрмах.

Андрій Савка.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На інвалідів.

Дня 26-го квітня ц. р. відбулося спільне свячене, уладжене Сестрицтвом св. Ольги при укр. прав. церкві св. Володимира Великого.

Як кожного разу, так і тепер присутні гості не забули за своїх братів у старім краю і на заклик п. Ваврова зложили $9 на інвалідів. Гроші переслано через Обєднання на призначену ціль.

—o—

В суді.

Суддя до десятьлітнього вбивника:

— Скажи мені, малий, як ти міг убити свого батька і маму? Чому ти це зробив?

— Бо, прошу пана, до нашого містечка приїхав цирк і казали, що сироти будуть мати вільний вступ.

—o—

Відпустка.

До начальника податкового уряду приходить селянин і просить відпустки.

— Таж ви в нас не працюєте.

— Але я на вас працюю.

—o—

У школі.

— Хто то був Хам? — питає вчитель.

— Приятель моєї мами — відповідає Івась, — бо коли він прийде, то тато все кажуть: О, вже знову йде той хам!

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(18)

Несвідомі того, що згубили напрямок, вони відбивалися чимраз далі від залізничого шляху, одинокого місця, біля якого могли здибати захист. А тепер підступна тропічна ніч немов залила їх у лісі, повнім хижих звірів і гадюк. Вони обережно переступали з гиляки на гиляку, бо знизу доходив до них час до часу гаркіт льва.

Але по кількох хвилинах вони почули відмінне гаркотіння, і не знизу, тільки над головою... Це був голос пантери, яка по пнях і галузях дерев може таксамо легко ходити як по рівній землі. Після цього почали роздаватися ріжні дивні голоси зі всіх сторін. Життя нетрів почало прокидатися.

Далеко біля залізничого шляху, що його наші хлопці так легкодушно опустили, все налаштувалося. Поїзд знов уставили на шині. Кондуктори оглянули ще раз усе довкруги й дали знак до відїзду. В одній хвилині всі пасажири були у вагонах. В цю таємничу ніч серед нетрів ніхто й не подумав би лишатися позаду.

Після кількох гострих свистів льокомотива почала уривано стогнати, потягаючи за собою десятки вагонів. Зпочатку тяжко, далі лекше і лекше, а вкінці, поконавши зовсім опір, поїзд радісно подався вперед назустріч африканській ночі. З його відїздом хлопці стратили всякий звязок зі світом. Стали вязнями нетрів.